

Naša Sloga izlazi svaki 1 i 16 dana mjeseca i stoji s poštarijom za cijelu godinu 2 f. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carovine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

„Slogom rastu malo stvari, a nosloga svo pokvari.“ *Nar. Post.*

Oglasi se primaju po navodnoj cijeni. Pisma neka se šalju platjene poštarijom.

Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se ne vraćaju. Uredništvo i Odpravništvo nalaze se *Via Nuova N.º 4 putno 1.*

Godina V.

U Trstu 16. Julija 1874.

Broj 14.

Pogled po svietu.

U Trstu 15. srpnja.

Najveći događaj u ovo petnaest danah jest sastanak našega i njemačkoga cara u Islu, onda putovanje careva strica aust. nadvojvode Albrehta u Petrograd. Nadvojvoda Albreht nazdravio se s carem ruskim u Varšavi, kad se ovaj vraćao iz Njemačke, i odanle je krenuo s njim put sjevera, da bude tamo nazočan vježbanju ruske vojske. Iz tih sastanakah nekoji izvode, da med Austrijom, Rusijom i Prusijom postoji najčvršći vez prijateljstva, kakov je po prilici obstojao od 1815. do 1863. g. Drugi pak misle, da je car Vilim došao u Isel, jer da je zabrinut radi rusko-austrij. prijateljstva, koje da postaje svaki dan sveto iskrenije. U Islu da se nalazio tom prilikom i srbski knez Milan s Ministrom Marinovićem za svojim putom u Francisku i Italiju. Vole, da se Turska ni najmanje neraduje tomu kneževu putovanju, jer da se boji, da knez išće predobiti na svoju ruku moćno evropejsko vladare za svrhu, koje su proti njoj napere. U ostalom novinari pišu već od više vremena, da će Austrija, dogovorno s Rusijom i Prusijom, oteti Turskoj Bosnu i Eregovinu, da se odšteti za svoj gubitak u prošlih petnaest godinah.

U Kissingu, kraljevini Bavarskoj, neki stekliš, imenom Kullmann, pucao je na kneza Bismarka, te ga ranio u ruku. Pa evo sad proginitelji orkve krive katoličku u Njemačkoj stranku, da je tobože ona naukala toga morskoga ubojicu, da strijelja na Bismarka. Istina, buntovnička stranka, koja sad svietom vlada, pucala je više puta na vladare i velike ministre za svoje opake svrhe; ali ona neće nikad dokazati, da su se tim sredstvom igdje služili katolički proginitelji proti svojim proginiteljem. Pa i sada ti proginitelji, ako su ikoliko izobraženi i ako imaju ikoliko vjere u Boga, znaju dobro, da se sviet nevlada oružjem, nego duhom; pa da potreba oružja, gdje mora duh predobiti, ako i nebi bio zločin, kao što jest, oružje pomicati.

U Franceskoj nije narod ni sad došao do stalne vlade, jer dočim jedna stranka hoće republiku, druga bi htjela monarkiju. U to sadašnji predsjednik države izjavlja, da je bio izabran na sedam godinah, pa da do izmaka tog roka neda nikomu vlasti iz ruku. U Italiji se na više mjestih sviet pobunio proti trgovcem, koji neće da sniže cijenu kruhu, akoprem je u svoj Italiji pšenica urodila, da nemože bolje. U Španjolskoj su kraljevci opet pobili republikance,

ali sasvim tim tamo kao da nemisli doći do mira, dokle se za jednu il za drugu stranku nezauzme koja druga evropejska država. Na to je u sadašnjih okolnostih teže nego ikada, jer jih priče francosko načelo neposredovanja, a s druge strane i tamo je borba između reda i nereda, pa nekojim prija ovo, a nekojim ono.

● gnojenju polja.

Precoo Alfred Oresković.

Točno iztraživanje gnoja i njegovih sastojinah i znanje, kako svaki dio gnoja djeluje, to je najvažnija zadaća poljodjelske lučbe. *)

Mnogi će jedva vjerovati, da su najslavniji ljubari bacili svoje oko upravo na gnoj i marljivo se bavili iztraživanjem onakovih tvari, koje obično mnogomu ogade. Na ovo je iztraživanje ipak veoma koristno po gospodarstvo i to s toga, što su njim pronađene one tvari u gnoju, koje mu toliku vrijednost podaju, da su gospodarstva, služeća se njim (gnojem) jako napredovala i obogatila.

Naravno se gnoj sastoji od gujiljih bilinah i od životinjskih tvari, prešavših u gujiločju. Sa drveća opalo lišće i u zemlji se nalazeće korenje sastoji se od istih tvari, od kojih može naravno novo bilno stvoriti; nu te tvari treba da budu u tu svrhu stopljene u vodi, a da to bude, morale su najprije sagnijiti i pretvoriti se u crna tvar, imenom crnici (humus). Valjda je već mnogo opazio, da lišće, naj padne u jeseni sa drveta, postane najprije smeđim, crnim, zatim se razpane u prah te napokon, splaknut od kiše, smieša sa zemljom.

Zato se tako događa sa svimi biljevnimi ostanci, i taj povratka ka prvotnim jest vrlo novoga biljevnoga života; jer novim usjevom služe za hranu tvari starih bilinah.

Ali crnici manjka poglavito jedna biljevna hrana, koja je zato veoma važna, jer je neobhodno potrebna životinjskom tijelu. Ta hrana jest dušik.

*) Lučba se zove ona struka ljudskoga znanja, koja nosi uči lučiti tjelesa u svoja počela, kao i obratno iz tih počelah slušivati ih u sačinu razna tjelesa. Dušik, kisik, vodik, ugljik itd. to su počela tvari ih tjelesah, iz kojih se slučen i sačinjen vaskolik svijet. Posad je poznato 68 počelah. (Opazka Ured.)

PODLISTAK.

Kako je narodnjak napalio šarenjaka.

U nekom istranskom mjestanu birali se izbornici. Došli na birališće narodnjaci i došli šarenjaci. U imeniku birućah stoji uvršćeno mnogo pokojnikah, mjesto njihovih živućih baštinihaka ili nastljednikah. Baštiniaci šarenjaci glasuju bez ikijega prigovora za svoje šarenjačke izbornike; a baštiniaci narodnjaci odbijaju se od glasovanja, veleć: Hodite doma, vašega imena nema u imeniku! Narod se ljuti i škriplje zubmi, gledajuć tu nepravdu, ali sve za badava, oholi šarenjaci za to haju i nehaju.

Nemogavši pregoroti to nesposdobe neki vrući narodnjak i odbijeni baštiniak, umakno se iz obćinske dvorane ili sale i odrtea ravnim putem k obćinskomu podnačelniku, šarenjaku od pete do glave. Pokucna na vrata, stupi u sobu, nakloni se i hoće da govori...

— Što ćeš? zagrmu na njega sliuavi šarenjak.

— Ako je vaša dobra volja, poglaviti gospodine, jednu milost, reče smierno mladi narodnjak.

— Milosti diele tamo u crkvi vaši popovi, a ovdje što kog ide po pravu i pravici, izdere se ljutito šarenjak.

— Dobri gospodine, vi znate, da jedna ruka drugu pere... a ja vas nemolim drugo, nego da me slušate; a onda, kako vas već bude volja, prodalji narodnjak.

Na te riječi, dosta jasne i moćne u mnogih i mnogih okolnostih, šarenjakovo se srce kao omeksa, pa će nešto pristojnije:

— No govori, al da si brzo gotov, jer sam ja ovdje za obćinske poslove, a ne za tvoje... dakle što ćeš?

— Da mi izvolite reći, poglaviti gospodine, za koje bi ljude imao glasovati!

Naš je narodnjak bio od onih mladih ljudi, koji si znaju svojim razumom i svojim postojem steći svačije povjerenje u kojem se god stališu nahodili, pa za kojimi rada idu i pristaju ne samo njihovi vrtinjaci, nego i stariji ljudi. Otkad je taj mladić uvidio svojim čistim i zdravim razumom, da mora naš u Istri narod imati s Talijani i jednake pravice, kad ima s njimi jednake dužnosti: otdad nije mirovao, nego je neprestance učio i nagovarao svoje susjedstvo, neka išću i čuvaju svoje pravice, neka se drže svojeg jezika i neka nedadu gaziti svojega plemena. Trseć se i trudeć na taj je način u kratko vrijeme otvorio oči svoj obćini. Zato su ga šarenjaci gledali jako šareno, a narodnjaci držali svojim umnim i neustrasivim vodjom. Pa što bi on rekao, to bi i bilo u svakoj prigodi, a osobito prigodom zadnjih izborah, kad je trebalo šarenjakom za prvi put pokazati, da se već puk neda od nikoga za nos voditi.

Svaki si dakle može lahko i sam misliti, kako je moralo ugodno zateći g. podnačelnika ono nenadano pitanje, pa kako se je imao navesoliti tobože povratku te izgubljene ovčice u njegovu

Poznato je, da se veliki dio bilinah sastoji od kisika, vodika i ugljika, dočim je dušik najpotrebniji ljudem i životinjama.

Zato i jesu one biline, koje imaju u sebi dušika najvažnije za ljude i životinje.

Zašto nismo tako siti od voća i povrća, kano od žita i sočiva?

Uzrok je tomu taj, što u voću i povrću sasvim malo dušika imade, dočim se u žitu i sočivu u mnogo većoj množini nalazi.

Buduće pako, da imade u mesu našega tiela takodjer dušika, zato se moramo za uzdržavanje istoga onimi hranama hraniti, koje imaju u sebi dušika.

Otale i potiče važnost ovih bilinah te je zato odgojivanje istih najglavnija zadaća poljodjelstva.

Zelimo li pako, da nam uspijevaju biline, koje imaju u sebi dušika, da nam uspijeva žito i sočivo, to mora da bude u zemlji dušika, a ovoga pako u crnici i u gnojilih biljevnih ostancih ili neima, ili, ako ga i ima, a ono samo malo.

Dušik se pako dovadja u zemlju kroz životinjske tvari, koje su u gnojilocu prešle.

Ljudska i životinjska balega gadi se doduše mnogomu, ali usuprot svemu tomu pruža ona ipak poljodjelstvu veliku vrijednost; zato ju i odvažaju poljodjelci iz gradovah na svoja polja.

U gnoju od životinjske balege nalazi se dušik spojen sa vodikom kano čipavac (amoujak).

Čipavac, koga upija kišnica dolazi kroz korenje u bilinu i tim pruža takav gnoj bilini hranu, koje doduše mnogo u naravi imade, ali ne u onom obliku, u kojem se može stopiti u vodi.

I prije su se polja gnojila, nu dokle nije bila poznata ona tvar u gnoju, koja tako dobrotvorno djeluje na polja, nije se mogao gnoj nijednim drugim sredstvom nadomjestiti.

Poljodjelci bijahu prisiljeni mnogo marvo držati, a plodovi njihovih poljah morahu opet služiti za hranu marvi.

Na odkada je poznato, da je ona dobrotvorna djelujuća tvar u gnoju čipavac, otdada su se počela tražiti gnojna sredstva, koja obiluju čipavcem i kojih priredjivanje nije takovimi potezkoćami skopćano, kano priredjivanje obična gnojna.

U znanstveno uređenih gospodarstvih jesu dosada poznata gnojna sredstva: samoljene kosti i guano.

U Engleskoj su ta gnojna sredstva jako bogata na dušiku; u Njemačkoj se odlikuje Saska tim, što su mnoga gospodarstva, služeći se timi gnojjenimi sredstvi, jako napredovala i stanje si poboljšala.

U zadnje si je vrijeme ova uporaba umjetnoga gnojna prokrićala put u sve daleke i bliže krajeve.

(Sliedi.)

Imenik društvenikah

BRATOVŠČINE HRVATSKIH LJUDI U ISTRI.

Orlić Frane župnik žminjski f. 5, Šupljina Matej župnik be-ramski f. 2, Linardić Martin iz Pešćenice u Hrvatskoj 40 novč.,

šarenjačko stado. Što čovjek najjače želi, to najglaglje vjeruje, pa tako i taj šarenjak. Rada bi ga pitao, kako se je okanio svojega tobože sljepila i da li će za njim potegnuti i ostali puk, što ga je on tobože zaveo i odučio staromu šarenjačkomu strahu i posluhu; ali s jedne mu je strane srce prepuno svakojake slasti i miline, a s druge što je njega mar za vojsku, kad je tu vodja, a vojska nemože i onako ništa bez vodje. Zato mu reče bez ikakve druge primetbe:

— Dakle i ti ćeš da glasuješ s nami i za nas? Pravo imaš, jer smo mi jedini, koji možemo Istru usrećiti, al moramo prije svega iztrčebiti te proklete šćavune. Ah kad bi samo njih nestalo, il kad nebi barem imali, tko jih vodi, to bi išlo kao namazano; al kad se preobraću i povrću u naše jato takovi ljudi, kakav si ti, možemo se doista nadati najboljemu uspjehu!

I tu mu pruži napisan listić, milo ga gledeć i medenim mu glasom veleć:

— Za ove ovo glasuj, drago diete moje, pak budi uvjeren, da ti toga nećemo nikad zaboraviti.

Mladi se narodnjak, čitajući pruzen mu listić, nešto kao za-brine; na što ga šarenjak zapita sladje od svake slasti:

— Što ti je, te si se zabrinuo, moj liepi i dični sokole?

— Strah me; da mi predsjednik povjerenstva neće dati glasovati, reče narodnjak.

— Zašto?

— Zato, što u imeniku mjesto mojega stoji ime mojega
— Zato, što u imeniku mjesto mojega stoji ime mojega
— Zato, što u imeniku mjesto mojega stoji ime mojega

Vranić J. bogoslov f. 1, Mandić M. bogos. f. 2, Brezovar J. bogos. f. 1, Laginja Mijo bogos. f. 1.50 novč., Dubrović Mate župnik f. 1, svi u Trstu. Pavlić Stjepan for. 1, Orlović P. for. 1, oba iz Siska. Semelić Mijat svećenik f. 1, Fabris Ante bogoslov f. 1. oba u Gorici. P. A. I. u Puli f. 5, Kristofić Matko c. k. učitelj u Koprnu 1 for. Slamnik Ljudevit kr. gimn. ravnatelj f. 10, Novotni Vjekoslav kr. gimn. Prof. f. 1 oba iz Rieke.

Svota f. 34.90. — Ukupno s zadnjom svotom f. 627.10

D o p i s i.

Iz srednje Istre.

HRVATSKA GIMNAZIJA U PAZINU.

Što je moje, to je moje:
A što tvoje, to je moje!?

Tako govoraše šegavčina Talijan, rodom brešianac u Italiji, svojemu susjedu, dobroćudnu i poštenu čovjeku, koga htjaše prevariti za njegovu polovicu blaga.

Ni za dlaku vam, bračo moja, nemisle bolje s nami sugra-djani naši Niemci, a osobito naši susjedi Talijani i ostali šarenjaci po Istri.

Bilo je doduše ljudih, koji su mislili, da će biti za nas Sla-vone u Austriji, a napose Ilvate u Istri, bolje od kad no su se ljeta 1868. proglasila „obća prava državljanah austrijskih.“ Ali sa se ljuto prevarili, jer se Niemci i Talijani drže toga, po nj. Velikanstvu potvrđena zakona, samo u toliko, u koliko to u njihovu korist ide, a ostalo pušćaju na hartu. Uprav tako vam je bilo i sa Kršćani u Turskoj. Padiša ili car turski proglasi u svojih zemljah Hatti-hu-majum t. j. zakon, po komu se Kršćanom iste pravice oboćivale kako i Turkom; ali kada tamo oboćano pravice ostanu na hartu, a Kršćani otaše turski slugo kao i prije.

Ali da nam naši susjedi Talijani u Istri noreknu, da istinu negovorimo, obazrimo se malo na ono, što bi po zakonu moralo biti u Istri, a što se u istinu u njoj događa.

Članak XIX. obćih pravica državljanah austr. naredjuje „da se u zemljah, napaćenih raznimi plemenima, svo javne škole tako urediti imaju, da se svako plemo u svojem jeziku odgojiti i izobraziti može.“ Kako je obće znano, ciela Istra, računajuć ovamo i otoke Krk, Cres i Lošinj, broji do 250.000 stanovnikah. Od ovih je Hrvatah 145.000, Slovenacah 42.000, Srbah 1000, a Talijanah 62.000; po tom dakle imade 1/4 Slavenah, i jedva jedan četvrti dio Talijanah! Pak što se učinilo i što se čini za toliko Slavone i što za Talijane? Za prve upravo ništa a za posljednje sve.

Svaki plovani, svaki glavari obćinski iili podestat mora znati talijanski, a zašto? jer su po cijeloj božjoj Istri pomamješćene talijanske oblasti, kao u sried Talije. Talijanski su sudovi, tali-janske škole, talijanski se tu piše i govori; a što je tu hrvatsko ili slovensko? Žulji i pinezi, kojimi se tudjin hrani i bradu nasti.

Eto, jedva što smo na pol progledati i do jednog poštenog

— Vidi se, da si mlad te da još neznaš, kako idu stvari na ovom svijetu. — Ajd samo u izbornu dvoranu, a ja ću odmah za tobom, pak te nebudi ništa strah.

— Liepa vam hvala, reče nakloniv se mladi narodnjak, stupi veselo iz podnačelnikove pisarnice i eno ga već pred pred-sjednikom, da kuša svoju sreću.

— Što ti je ime? zapita ga predsjednik.

— To i to.

Tu predsjednik zaviri u imenik na ovoj i onoj strani, pa stisnuv ustnima i zavrtiv glavom, reče:

— Zao mi je, al ti moram i po drugi put reći, da si ti već odavno mrtav i pokopan; a mrtvi, kako valjda znaš, neimaju nikakvih pravica na ovom svijetu, pa po zakonu nemogu ni gla-sovati; zato ajd do puti uskranuća!

— Nešalite se, gospodine, nego mi recite, da li nestoji to i to ime u imeniku?

— Dakako da stoji, al ako nisi ti tvoj otac, ovo je ime tvoje, a ne tvoje; a sad ti volim, odlazim dokle te nisam dao zatvoriti, okine se nanj predsjednik.

— Molim, gospodine predsjedniče, nemojte tako, ovo je pravo pravcato njegovo ime, samo pogledajte bolje u imenik — prihvatit tu sa vratih od dvorane obćinski podnačelnik i pritura se k stolu, da dokaže ono što tvrdi.

Podnačelnik obraće stran po stran imenik i svo nešto mrmlje, pa kad najde, što je tobože iskao, pokaže predsjedniku pratom i vikne:

— Evo, gospodine!

zastupnika u carevinskom vieću u Beču došli, započe se pitanje o hrvatskoj gimnaziji u Pazinu.

Mislite li, da su se Talijani i Niemci kod toga pitanja spomenuli članka 19. stožernih državljanjskih pravica? Jok, nije njim dosta talijanska gimnazija u Kopru, realka u Piranu, gospodarske škole i sve ostale po Istri škole talijanske; pa povrh toga mora biti i u Pazinu njihova viša škola.

Nu kod te škole hoće da im Niemci računne pokvare. Čujte veliku pamet njemačku i talijansku, kojom se jedan i drugi hvale, kada treba proti siromahu Hrvatu ustati: Niemci vele, da gimnazija u Pazinu mora biti njemačka, zašto? za to, jer je više Hrvatah u Istri nego Talijanah, pak da talijanske nemogu bit. — Nesjeća li to na onu priču, gdje se dvojica pravdala pred sudcom za vlastništvo neke stvari, — sudac šegavac, mjesto da pomiri, razdraži još više pravdače, dok napokon neiztjera i jednoga i drugoga rekavši: da je stvar njegova. Doista liepo mi pravice!

Mlogi neće vjerovati, da Niemci umiju ovako liepo mudrovati, ali to vam je prava pravcata istina, i to su vam ti silni pametnjaci Niemci, to vam je ta njihova pravičnost, koju uvijek na jeziku nose.

A što na to Šarenjaci? Ti su vam se uprav do kraja razkokodakali tor stali poput starih babah na vas glas vikati, da ta gimnazija nesmie biti van talijanska, a zašto? jer da je sve znanje talijansko i da su tobože sve obćine za talijanski jezik prosile. Znanje po Istri, volec, je sve talijansko; a to je pasta laž, jer je znanje izključivo iskra božja, koju si svaki narod kroz nauk pribavlja i dalje razvija. Da su pako Talijani to prije nas mogli učiniti, neka jedino povoljnim okolnostim zahvale, da su naime imajući vlast u rukuh stvarali za sebe škole, a nam jedino pripuščali, da to škole našimi krvavimi žaljevi i težko stećenimi pinezi pomožemo. Da su nadalje same obćine pitale talijanske škole, nemojte vjerovati; na istina je, da su oni slovinske obćine sjedinili s talijanskim gradovi, samo da tim većinu za sebe zadobiju. A u tom su se Šarenjaci zbilja neznanjem našega puka poslužili. Najvoća je pako bezsravnost, kad ta deljad tvrdi i u bieli svijet trubi, da tobože neimamo ujedinjena jezika, dođim jo obće poznato, da imamo priliep i bogat jezik, koj se s njihovim svigdje usporediti može. Ovakovim tvrdjenjem otkrivaju sami svoje neznanstvo. Zar se u našem jeziku nepredaju i norazpravljaju najviše znanosti? Tko nije lažao, taj nok pogleda na škole u Hrvatskoj, pak će videti, da ako nisu naše hrvatske škole bolje, a ono nisu sigurno nit za dlaku gore od njihovih talijanskih. Dakako da je težko sliepen u bojah (kolurih) govoriti, kad sirota nit vidi nit razumije, što je boja. Tako eto vidite zasliepljeni su vam naši Šarenjaci, da niti novide, što sve okolo njih biva!

Naši nas susjedi i vriedni prijatelji naprećuju porezi (kontribucion), pak ovamo na nas laju, da smo divlji, da neznamo ništa, dođim nam za naše novece nedaju nikakve škole, da se štogod naučimo. Jer što se mogu naučiti naša djeca u talijanskoj školi u jeziku koga norazumiju? ništa, ako ne jedino poslije mnogo lietah nešto talijanski hrblijati i to vrlo slabo; ali koju dobra i koristnu stvar naučiti, nije im moguće, jer norazumiju ni učitelja ni knjige.

Što dakle da radimo kod takovih težkoćah? Hoćemo li prekriznenih rukuh gledati i mućati.

— Jest, jest, imate pravo, nezamjerite, čovjek se lahko pomuti — reće tada na vas glas gospodin predsjednik i kimne našem mladomu baštiniku, neka mu poda glasovači listić.

Mnogi od okolo stojećih narodnjakah, misleć, da se njihov vodja dno podkupiti, raztuzenim sreem gledaju to šaranje i to kimanje. Ali mnogi drugi, poznajuć njegovu vjeru i njegovo poštenje, nemogu na to ni pomisliti, nego ga samo zabljeno gledaju.

— Velim ti, listić amo, vikne mu zatim predjednik, kako mu ga nije odmah pružio, nego ga opet očima preletao, da se neprevrari.

— Evo ga!

— Dakle za ove ćeš da glasuješ?

— Jest, gospodine!

Predsjednik razvije listić, stane čitati, al ima što i viditi: u listiću sve sami narodnjaci! Predsjednik gleda podnačelnika, podnačelnik predsjednika, a pisari jednoga i drugoga; al nemogu ni kud ni kamo, nego moraju da uvrste u zapisnik onoliko dičnih narodnjakah, koliko su mislili svojih šaronjakah. Ruke se miču, pera škrću, imena pišu; puk se u dvorani osviesti i kao iz jednog grla grohotom nasmije i gromovito zavapi: Živio! Podnačelnik se ukrade nekamo u drugu sobu, predsjednik se i sam smije, a narod grne iz dvorane na ulien. I tu nastane urnebesno klikovanje našemu narodnjaku, kad je i ostalo pučanstvo doznalo, kako je narodnjak nasamario iliti napalio šaronjaka!

Ne! braćo, mi mućati nesmijemo, jer bi nam se još više porugivali, što neznamo svoje pravice iskati. Ali nesmijemo ni prosjaćiti kod ljudih, koji neznaaju van robski služiti višem u novac, a tlačiti njezega, ma mu bio pravi i rođeni brat.

Braćo u Istri, znate li što je država ili cesarstvo? To vam nije drugo, nego druztvo, u koje se skupili ljudi, da si osjeguraju svoj napredak i svoje blagostanje; a za postići ovu svrhu, moraju svi doprinašati koliko mogu imetkom i istim životom, ali zato imaju i uživati svi skupa jednake pravice. Naš je premilostivi vladar dopustio, da se sva država, počam od obćine do sabora, na ustavnu vlada, to jest, da u stvarih obćih neodlučuje jedan čovjek, nego od puka izabrani ljudi u obćinah, na pokrajinskih saborih i na carevinskom vieću.

Što smo, dakle čineći? Najprije nam je svim skupa paziti, da u sva vieća iliti konšilje, bila obćinska bila saborska, izaberemo same naše muževce i to poštene i voljne dobra učiniti svojemu rodu. Tada nam se valja skupljati u javna stanovišća i u njih odrodjivati i sastavljati molbe iliti šuplike, i na oblasti i na sabor, i na samoga cesara proseći, da se i nam pravica podieli, da se naši kontribucion na našu korist, a ne na tuđu troše.

To vam je u kratko put po kojem treba u zakonitih medjah, ali odvažno i bez svakog straha svoje iskati.

Ovo nam je i jedini apasonosni put, po kojem moramo iskati da se i glede gimnazije u Pazinu članak 19. stožernih državljanjskih pravica točno vrši.

Pazinska gimnazija mora biti hrvatska, jer 145.000 Hrvatah živi na ovoj zemlji i plaću svoj porez, pak visoka vlada mora vršiti pravdu, buduć je zato i postavljena. Nebojmo se, samo složno i postojano na koncu i kraju pravda i pravice će nadvladati sve laži i klevote. Mi neisćemo drugo nego jedino naše pravo. To nam dajte, a tada ćemo vam kao dobri susjedi pružiti naše vjerne hrvatske ruke.

SVLAŠTA PONEŠTO.

Pa Nekrasovic spjevao I. T.

U ime božje, ranće mlado,
Seljački sine, na put kreći,
Vesele ajde, roda rado,
Nauke stazom u skob sreći.

Tebi se Zagreb smieši bieli,
Velika škola sjaj u žaru,
Svaki se knjige list veseli
Tvojoj bistroći, tvomu maru!

Knjižicu turi pod pazuhu,
Te se ne srami, ako hrana
Loša je tvoja, trošna ruho,
Čizmica koja poderana.

Bit ćeš velikaš umom, znanjem,
Obrana onda, dika naša,
Ne stalo bud je nelajanjem
Sjaja nam starih velikaša!

I bos mi ajde, ajde gladan
U školu, sinko, dok je hora.
Ne bio nikoj dan ti bladan,
Podranku nigda mrzka zora.

To mi je radost, to i dika,
Hrvatska što nam zemlja mala
S velikih slovi dostojnika
Niklih u nizu skromna rala!

Otae poštenjak rad će dati
Posljednji grošić za te vriedna,
Mila će majka prest, tkati,
Zalogaj svoj ti čuvat štedna!

Tako je bilo, tako bit će
Nauke gojem, snagom znanja,
Velikoj školi zora sviće,
Sviet se pregnuću takvu klanja.

Pak će se duša dobra naći,
Spoznat vriednoću, bistru glavu,
Hranu će, knjige, stan nanaći,
Priliku volji stvorit pravu!

U ime božje, ranće mlado,
Mudre se knjige, pera lati,
U školu ajde, ajde rado,
Pjesma te moja u nju prati!

SVLAŠTA PONEŠTO.

U magjarskih se novinah čita, da je neki Ljudevit Korodi, učitelj Brašovski u Erdelju, bio izobćen, to jest, snipisan i protjeran iz kuće od svoje obitelji iliti družine, kao da nije od njihove krvi i kao da se u njihovoj kući ni rodio nije. To nije zastalno prvi događaj te vrsti na svijetu, ali uzrok mu koliko neobičan, toliko je prav i pravedan. Koji je taj uzrok? Učitelj Ljudevit Borodi rodio se Magjar, a onamo bogzna za što odvrkao se od svojeg roda i pristao uz Niemce, te počeo ružiti i progoniti svoje magjarsko pleme. A to eto sramote nije mogla i nije htjela podnositi ponosna mu magjarska obitelj, pa ga je bacila iz svojeg krila kao što ovdar izbacuje šugavu ovcu iz stada. — Bože mili, kad bi se u našoj Istri počele na taj način same čistiti mnoge naše slavenske familje, pa tjerati iz kuće svoje izrode i svoje odpadnike, što pristaju uz Talijane, te mrze i progone svoj rođeni narod, koliko nebi tu bilo kojekakvih Borodiah bez roda i plemena, bez kuće i kućišća, bez brata i sestre, bez ota i majke! Al bi zato u kratko vrijeme nestalo i tako zvanih Šaronjakah, jer bi se

svaki njih tri puta prije promislio, nego li izdao i zatajio svoj rod i svoju krv. A naime nekoji brkonje i bradonje, kojih je odgojio težki slavenski žulj, il bi branili i pomagali u preporodu svoj u Istri narod, il barem mučali i puštjali, neka se sam razvija, kako najbolje zna i umie.

Neukû Nauka.

Uztuk proti muham i obadom na životinji.

Naši čobani znadu dobro koliko su njihovim marvam preko ljeta dosadne mube i obadi. Evo načina najprostijega, kojim će oni moći odkloniti te zle goste od svojih životinjah. Neka nabaceju u sad, naliven vodom, postučena orahova zelena lišća, te svako jutro, prije nego izrenu svoje živo na pašu, neka ga pomažu spngom il krpom umočenom u onu vodu. Tim će ono vas cieti dan ostati prosto od obadah i od muhah.

Različite viesti.

* **Novi namjestnik.** Barun Coschi, dosadanji e. k. namjestnik Trsta, Istre i Goriče, ide u mir (pensijsu), a mjesto njega imenovan je namjestnik barun Pio, dosad e. k. namjestnik u Crnovici u Bukovini. Barun Pino poznaje dobro ovo našo strane, jer je služio u Trstu i u Gorici, a da govori i slovenski.

* **Sdruženje Trsta sa Istrom** putem željeznice. Odavna se već mislilo sdružiti Trst i Istru željeznicom. A sada se ovo govori, da su mjeraci jurve pregledali put, kojim bi se ta željeznička pruga sjedinila sa Istranskom željeznicom. Postaja tršćanska da bi se namjestila na ravnini izpod Škodun (Scovola).

* **U Zmlnju** je prigodom občinskih izbornih predobila narodna stranka. Živili!

* **G. M. Bonifačić**, narodnjak iz Basko na otoku Krku, koji bijaše tužen e. k. sudu u Rovinju ništa manje nego radi zločina bune (delitto di sedizione), jer da je lani prigodom izbornih u carevinsko vijeće izustio nekakve tobože uvredljive rieči proti nekoj izvanrednoj občinskoj sjednici, bio je od porotnika nadjen i proglašen nekrivim. Nam je to tim milije, što nekoji ljudi išču dlaku i u jaju, samo da oškode i osramote one, koji drže za narod i za njegove pravice. Mi i opet velimo našem puku, zakon brani svakoga, koji zla nečini; zato neka se, brance zakonito svoja prava, nikoga neboji. I na taj će način nestati do skora i ono nešto ljalja, što ga još ima u Istri među našim narodom.

* **Preč. g. Miho Pavlinović**, kanonik, bi imenovan počastnim predsjednikom biskupskog konsistorija Djakovačko-Sriemske biskupije, i to radi njegova ponašanja pri razpravi vierskih zakonah u carevinskom vijeću, kanoti i radi neumornâ rada o narodnoj prosvjeti.

* **† Preč. g. Filip Tomšić**, kanonik, dekan i župnik Motovunski u Istri, prestavio se u Motovonu dne 1. tek. mje. u 32. g. svećenstva, a 54. svojoga vieka. Pokojnik je bio rodom iz Rieko, svećenik prama srceu gospodnjem i vrlo rodoljub. Neka počiva u miru!

* **† Juraj Caf**, nadarbenik u Ptuju u Stajerskoj, stupiv iz pameti, ustrieo se dne 3. tek. mjeseca. U njem braca Slovenci izgubiše vrlo rodoljuba i valjanâ spisateljâ, a slavenstvo čuvenâ učenjaka i etimologa.

* **Srbski kongres** otvorio se u Karlovcih dne 12. tek. mje. Izbori su izišli po želji naroda, pa u kongrosu sjede rodom sami narodnjaci. Taj kongres će prije svega izabrati svoju vrhovnu crkvenu glavu iliti patriarhu, a onda staviti u red crkveno i školske odnošaje naše braće Srbaljah u Ugarskoj i Hrvatskoj. Narod želi imati za patriarhu biskupa Stojkovića, a ugarska vlada biskupa Gruića. Nadamo se, da će se izpuniti želja naroda.

* **U Rimu** je preminuo Fr. Kanverski de Morodo, biskup Melitenski, bivši mjestoministar papinske vojske. Merode se rodio u Belgiji od kuće, koja je u rodu s najstarijim evropskim plemstvom pa i s nekojimi okrunjenimi glavami. U svojoj je mladosti

bio vojnik u franceskoj vojsci te vojevao u Africi. Sav svoj veliki imetak ostavio je papi Piu IX. i svojoj rodbini.

* **Kakova je ljetina po svietu?** Akoprem su u Austriji onomadne bila nastala zla vremena s tučom, obilatim daždjem i mrzljivim zrakom, ipak neučiniše škode, nego samo u nekojih krajih, pak se je zato u obće nadati dobroj ljetini. U Italiji mnogo se je čemu veseliti jer osobito žito, bob, kukuruz i ulike obećuju da nemože bolje. U Ingleskoj akoprem radi slabih vremenah zakasni nešto cvjetanje, ipak sve dobro napreduje. U Rusiji oko bultičkog mora kaže sve obilno, a i oko ernog mora bit će dobro. U Americi isto tako.

* **Morski psi** pohodiše i ljetos ove naše zaljove. Prošlih danah opazili su velikoga morskoga psa pod Istru kod Silbure, zato se opominju osobito kupači, neka paze, da živi neprojudu kroz gladan gut te morske nemani iliti strahote.

* **Novine.** Polag statističnog ljetopisa za god. 1872. što ga je ovih danah tiskalo u Beču e. k. statist. središnje povjerenstvo, od 835 povremenih spisah, što su se tiskali godine 1872. u pokrajinal zastupanih na carevinskom vijeću, tiskalo ih se 357 u samom Beču; za njim dolaze po redu: Prag 95, Lavov 15, Trst 39, Brno 34, Gradac 25, Gorica, Cielovac, Linc i Olomue 19, Inšbruk i Ljubljana 9, pak Opava (Troppau) i Zadar 8; zatim sliede Saleburg i Trent 6, Bolzan, Bregencija, Karlovi vari (Karlsbad) i Bečko Novomjesto ili Wiener-Neustadt 4, Brodi, Maribor, Toplice i dva druga 3, zatim 24 druga mjesta po 2, a napokon 45 mjestah po 1.

* **Krivotvoreno banknote.** Čuje se, da kolaju krivo banknote od 1 f., te da se nemogu razpoznati od pravih banknotah nego jedino što su besiede „Oesterreichische Währung“ u tekstâ nešto malo drugčije nastampano. Te krivotvorene banknote nose seriju „M. 5.“

* **Presv. i Proč. g. Dr. Ivan Vitezić**, biskup krčki, darovao je 50 f. Družtvu svetojeronimskomu za glavnicu, iz koje će se u buduće nagradjivati spisateljom bolji spisi o pučkoj prosvjeti, Slava mu!

* **Kuoginja Turn-Taxis** poklonila je narodnomu hrvatskomu Sveučilišću 1000 f. Pošteno joj lice!

* **Ala je vruće!** Eto rieči, koja nam je od nekoliko danah svim na jeziku. Nego mnogo više od nas, imaju se na što tužiti ljudi u onih mjestih, gdje se je vrućina na toliko podigla, da su mnogi dodar suma sišli ili poginuli od silnâ žara. Tako čitamo u novinah, da je prošlih danah u Napulju, Mletcih i Turinu bilo 32 gr. vrućine, u Rimu i Brešiji 34, u Verou i Mantovi 35, u Milanu i Firencah 36, u Parizu 37, i napokon u Palermu 42 stupnja.

* **Zlatno runo.** Od davnih davninah vuna je najobičnije odievalo roda čovječanskoga, pa i dandanas nadkriľjuje ona sva ostala odievala na svietu. Jer dođim se pamuka iliti humbaka nepotroši nego 1500 milijunah funti, svilo pako i lana neizmerno manje, to se potroši na godinu 1800 milijunah funti vuno. Sama Evropa je pred 4 godine brojila 225 milijunah glavah ovacih, i to Ruska 52, Ingleska 40, Franceska 35, bivši njemački Zollverein 32, Austrija 30. To je 560 milijunah funti vune na ljeto; dakle treći dio svega kolikoga proizvoda. Tim prodajuć se sunat po 10 njemačkih grošah, privriedi za vunu sama Evropa 600 milijunah talirah na godinu. To se čita u njemačkih novinah „Allg. Aus. Zeitung.“

Oglas.

Podpisani preporučuje p. n. kućegospodarom dobra hrvatska biela i crvena obročna vina iz gospodščine Kraj u Hrvatskoj po 44, 46 i 56 hvč. postavljena u kuću prosta od carine. Skladišće se nalazi *Via commerciale Nr. 5 (R. d'Ungheria).*

U Trstu 15. Julija 1874.

A. Novak.

Ték Novacah

polag Borse u Trstu od 1 — 16 Julija 1874.

NOVCI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	-
Carakt dukati (cokini)	5.27 $\frac{1}{2}$	5.27 $\frac{1}{2}$	5.27	5.27	—	5.27	5.27	5.27	5.26 $\frac{1}{2}$	5.26 $\frac{1}{2}$	5.26 $\frac{1}{2}$	—	5.26 $\frac{1}{2}$	5.26	5.26 $\frac{1}{2}$	—
Napoleoni	8.02	8.02	8.01 $\frac{1}{2}$	8.01	—	8.00	8.00	8.00	8.00	8.00 $\frac{1}{2}$	8.00 $\frac{1}{2}$	—	8.00 $\frac{1}{2}$	8.00	8.00 $\frac{1}{2}$	—
Liro Inglesko	11.18	11.17	11.17	11.15	—	—	11.16	11.15	11.14	11.15	11.14	—	11.14	11.14	11.15	—
Srebro prid (aggio)	105.—	104.85	104.85	104.75	—	104.50	104.50	104.50	104.55	104.50	104.50	—	104.06	104.50	104.50	—